

Samfunnssikkerhet og beredskap

Grunnlagsdokument ny samfunnsdel, Kvinesdal 2040

Innhold

1.0	Innledning.....	2
1.2	Om samfunnssikkerhet og beredskap.....	2
1.3	Særlig om den kommunale beredskapsplikten	4
2.0	Dialogmøte med beredskapskoordinator med utgangspunkt i en SWOT-tilnærming	6
2.1	Arbeidsgruppas vurderinger av sider ved kommunens beredskapsarbeid som bør forsterkes basert på dialogmøtet og gjennomgang av planer/dokumenter	7
3.0	Arbeidsgruppas anbefalinger i forhold til mål og strategier for satsingsområdet samfunnssikkerhet og beredskap.....	9
3.1	Mål.....	9
3.2	Strategier	9

1.0 Innledning

Kommuneplanens samfunnsdel – Kvinesdal 2040, skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier. Spørsmålet er hva slags samfunn vi vil ha, og hvordan vi skal komme dit.

Figuren til høyre viser satsingsområdene for ny samfunnsplan fastsatt i planprogrammet. Det ble opprettet administrative arbeidsgrupper til hvert satsingsområde. Arbeidsgruppa ansvarlig for satsingsområdet knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap har bestått av:

- Geir Netland (enhetsleder teknisk drift)
- Ernst Vidringstad (leder drift/teknisk VVAP)
- Torhild Kvinlaug (enhetsleder åpen omsorg og rehabilitering)
- Siv Irene Norås (styrer barnehage)
- Nina Nissestad (kommuneplanlegger)

Arbeidsgruppas mandat har vært å komme med forslag til hvilke områder det bør fastsettes mål og strategier for knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap. Mål er et uttrykk for hvordan vi vil ha det (ønsket tilstand), mens strategier uttrykker hvordan vil ønsker å realisere målene.

1.2 Om samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnssikkerhet og beredskap er som nevnt et satsingsområdene i ny samfunnsdel, Kvinesdal 2040. Kommunen har en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Denne rollen er tydeliggjort gjennom kommunal beredskapsplikt.

Kommunal beredskapsplikt er en lovpålagt oppgave (jf. sivilbeskyttelsesloven) som blant annet innebærer at kommunen skal ha:

- Overordnet ROS (risiko- og sårbarhetsanalyse)
- Overordna beredskapsplan
- Plan for oppfølging av samfunnssikkerhetsarbeidet i kommunen og gjennomføre øvelser

Gjennom lovverket er kommunen forpliktet til å ha et helhetlig og systematisk samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeid.

Samfunnssikkerhet defineres som: «*Samfunnets evne til å verne seg mot og håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner og setter liv og helse i fare. Slike hendelser kan være utløst av naturen, være et utslag av tekniske eller menneskelige feil eller beviste handlinger.*» (Meld. St.10 (2016-2017) Risiko i et trygt samfunn-Samfunnssikkerhet).

Kommunen har ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. Samfunnssikkerhet og beredskap handler om å sikre liv, helse, miljø og verdier for å sikre en trygg samfunnsutvikling. Statsforvalteren i Agder har ved tilsyn gitt råd om at samfunnssikkerhet og beredskap må gis tydelig forankring i samfunnsdelen.

I Meld. St. 5 (2020-2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden* presenterer regjeringens politikk for arbeidet med samfunnssikkerheten i Norge i et fireårsperspektiv.

Utfordringsbildet i Norge er koblet til:

- Sikkerhetspolitisk utvikling
- Klimaendringer
- Globalisering
- Digitalisering
- Urbanisering i Norge
- Utfordringsbildet skaper samordningsbehov (fordi utfordringene er grenseoverskridende, sektorovergripende og treffer myndigheter og private aktører på sentralt, regionalt og lokalt nivå)

I samfunnssikkerhetsmeldingen fokuseres det særlig på forebygging. Bakgrunnen for det er selve risikobildet som bidrar til at det oppstår hendelser som må håndteres raskt.

Alle hendelser som inntreffer, inntreffer i en kommune. Ekstremvær og flom, store ulykker, brann og epidemier er eksempler på bredden av uønskede hendelser som kan ramme fylker og kommuner. Samtidig digitaliseres viktige samfunnsfunksjoner og tjenester. Dette gjør risikobildet mer sammensatt og omskiftelig (kilde Meld. St. 5 (2020-2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*).

Hendelsene og utviklingen i risikobildet setter beredskapen lokalt og regionalt på prøve. Kommunalt- og regionalt nivå har nøkkelroller i arbeidet med samfunnssikkerheten, og også et selvstendig ansvar for å ivareta digital sikkerhet. I dette arbeidet er det avgjørende at lokale og regionale myndigheter har de verktøy og hjemler de trenger for å kunne drive god arealplanlegging og gjennomføre nødvendige tiltak.

Samfunnssikkerhetsaktører på lokalt og regionalt nivå må ha kompetanse om utfordringsbildet de står ovenfor og være godt samordnet (kilde Meld St. 5 (2020-2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*).

Risiko og sårbarhet kan knyttet seg til arealet slik det er fra naturens side, som f.eks. at det er utsatt for flom, ras eller radonstråling. Det kan også oppstå som en følge av arealbruken, f.eks. ved måten viktige anlegg plasseres i forhold til hverandre, eller hvordan arealene brukes. I følge «*Klimaprofil Agder*» (februar 2017, oppdatert juni 2017, Norsk Klimaservicesenter) vil vi på Agder oppleve et klima i endring gjennom hyppigere og kraftigere tilfeller av kraftig nedbør, flere og større regnflommer, økt fare for jord-, flom- og sørpeskred og økt stormflomnivå som følge av havnivåstigning. Dette kan føre til generelt økt flom- og skredfare og utfordringer med håndtering av overvann. Slike utfordringer stiller

krav til kommunens arealplanlegging. Kommunen må gjennom sin arealplanlegging være føre-var og minimere konsekvensene av klimaendringene gjennom klimatilpasning. At samfunnet er klimatilpasset, betyr at vi er i stand til å begrense eller unngå ulemper som følge av klimaendringene, og at vi kan utnytte nye muligheter som endringene kan føre med seg. Økt kunnskap om klima og klimaendringer er nødvendig for å gjøre tiltak eller endre praksis.

Covid-19 pandemien er den alvorligste krisen Norge har opplevd etter andre verdenskrig. Pandemien og smitteverntiltakene som ble/er iverksatt har store konsekvenser for alle deler av samfunnet. Alle utbrudd av alvorlige smittsomme sykdommer er ulike, og konsekvensene påvirkes av hvor smittsomme og sykdomsfremkallende sykdommene er. Covid-19 vil være en trussel mot folkehelsen frem til en tilstrekkelig andel av befolkningen er immune, enten ved å ha gjennomgått sykdommen, eller gjennom vaksinasjon.

Infeksjonssykdommer utgjør en betydelig trussel mot den globale folkehelsen - og følgelig den lokale folkehelsen. Befolkningsvekst, urbanisering, klimaendringer, et globalt matmarked og økt reiseaktivitet forsterker at utbrudd raskt kan spre seg over svært store avstander. Krisehåndteringen av pandemier involverer svært mange mennesker i alle deler av helsetjenesten og innenfor mange andre samfunnssektorer. God beredskap forutsetter overordnede beredskapsplaner som både omfatter tverrsektorielle planer og sektorspesifikke planer. Nasjonal evaluering av beredskapsplaner i helsesektoren har avdekket viktigheten av at beredskapsplaner bygger på relevant lovverk og hjemmelsgrunnlag, slik at disse faktisk kan fungerer etter intensjonene (kilde Meld. St. 5 (2020-2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*).

1.3 Særlig om den kommunale beredskapsplikten

I Meld. St. 5 (2020-2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden* er den kommunale beredskapsplikten viet særlig plass. Her heter det blant annet:

«Kommunene har en nøkkelrolle i arbeidet med samfunnssikkerhet. De har et generelt ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sine geografiske områder. Kommunene skal utvikle trygge og robuste lokalsamfunn og har en viktig rolle når det gjelder forebygging, beredskap og krisehåndtering. Kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid skal være helhetlig, systematisk og kunnskapsbasert.»

OG:

«Kommunenes samfunnssikkerhetsansvar er tydeliggjort gjennom kommunal beredskapsplikt, jf. sivilbeskyttelsesloven. Loven pålegger kommunene å arbeide systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen. Arbeidet skal redusere risiko for tap av liv, helse, miljø og materielle verdier. Kommunene er underlagt en rekke sektorlover som stiller samfunnssikkerhetskrav til kommunene. Bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt gir kommunen rollen som lokal samordner gjennom lovpålagte plikter. Disse pliktene består i at kommunen skal bruke særlige virkemidler for å fremme:

- *et helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid*
- *et tverrsektorielt perspektiv*
- *samarbeid med andre samfunnssikkerhetsaktører*

Kunnskap om risiko og sårbarhet er grunnlaget for et godt kommunalt samfunnssikkerhetsarbeid. Helhetlig ROS utvikles på bakgrunn av ROS-analyser fra de ulike sektorene, og gir kommunene grunnlag for å se sammenhenger mellom disse.

Med utgangspunkt i den helhetlige ROS-analysen skal kommunen utarbeide en overordnet beredskapsplan. Denne skal samordne og integrere øvrige beredskapsplaner i kommunen, og være samordnet med andre relevante offentlige og private krise- og beredskapsplaner.»

Forskrift til kommunal beredskapsplikt gir også kommunene plikt til å integrere og følge opp samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven. DSB (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap) gjennomfører årlig en kommuneundersøkelse. En viktig forutsetning for et godt kommunalt samfunnssikkerhetsarbeid er å ha oversikt og kunnskap om risiko og sårbarhet i kommunen.

DSB har siden 2002 gjennomført spørreundersøkelse om kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid. DSBs undersøkelse viser at det i flere år har vært en positiv utvikling i arbeidet med kommunal beredskapsplikt og at stadig flere kommuner tilfredsstiller kravene til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyser, beredskapsplaner og øvelser. I 2020 oppgir hele 98 % av kommunene at de har gjennomført helhetlig ROS. Det er likevel varierende kvalitet på analysene som gjennomføres. Forskrift til kommunal beredskapsplikt stiller noen minimumskrav til den helhetlige ROS-analysen. Samlet sett har 61 % av kommunene helhetlig ROS som oppfyller utvalgte krav. Det er omtrent på samme nivå som for tidligere år.

Kommuneundersøkelsen viser at det største forbedringspotensialet fortsatt ligger i å ha oppdaterte planer. For å kunne jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet, må det utarbeides mål og plan for oppfølging. For at arbeidet med samfunnssikkerhet ikke bare skal bli en pliktøvelse for å tilfredsstille gitte krav, er det av avgjørende betydning at resultatene brukes aktivt og systematisk. I kommuneundersøkelsen for 2020 svarer 8 av 10 kommuner at de har utarbeidet mål for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap og nær 8 av 10 kommuner at de har en plan for oppfølging. Videre viser resultatene at kommunene i for liten grad bruker plan- og bygningsloven som et aktivt virkemiddel for å ivareta samfunnssikkerheten.

En viktig indikator for kvaliteten på samfunnssikkerhetsarbeidet er at det har forankring i kommunens administrative og politiske ledelse. Ved at helhetlig ROS-analyse, den overordnede beredskapsplanen og plan for oppfølging fremlegges kommunestyret til behandling, sikres det at kommunens ledelse tar stilling til viktige samfunnssikkerhetsspørsmål.

DSB ga i 2018 ut en ny veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt. Et viktig formål med veilederen har vært å tydeliggjøre forholdet mellom kommunal beredskapsplikt og annet arbeid med samfunnssikkerhet i kommunen og i regi av eksterne beredskapsaktører.

DSB har også utarbeidet veileder for samfunnssikkerhet i kommunenes arealplanlegging, og en egen veileder i hvordan ivareta samfunnssikkerhet og klimatilpasning i planlegging etter plan- og bygningsloven.

2.0 Dialogmøte med beredskapskoordinator med utgangspunkt i en SWOT-tilnærming

Kommunalsjef Geir Bruli har innehatt funksjonen som beredskapskoordinator siden 2007 og rapportert direkte til rådmannen som er kommunens beredskapsleder.

For å få mer kunnskap om kommunens beredskapsarbeidet gjennomført arbeidsgruppa dialogmøte med beredskapskoordinator. Dialogmøtet ble gjennomført ved å fokusere på elementene i en SWOT-analyse; sterke sider / svake sider / muligheter / trusler knyttet til kommunens samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeid.

I tabellen under er beredskapskoordinators vurdering knyttet til kommunens samfunnssikkerhet og beredskapsarbeid oppsummert.

Dialogmøte beredskapskoordinator Geir Bruli (13.10.2020)
Historisk fant det sted et skifte i beredskapsbevisstheten i 2007 i form av øvelser, og bredt arbeid i hele organisasjonen. Ble et tema ledelsen satt på dagsorden. Over årene mener beredskapskoordinator at beredskapsbevisstheten har dabbet noe av.
Statsforvalteren i Agder mener at Kvinesdal har et stort potensiale for en rekke uønskede hendelser; stor grad av risiko.
Kommunens helhetlige ROS-analyse skal rulleres hvert 4. år. Rulleringsarbeidet er igangsatt. Rulleringsarbeidet vurderes som mindre krevende da gjeldende helhetlig ROS-analyse danner et godt utgangspunkt. Pandemier, tydeliggjort ved covid-19, vil være mer krevende, men at engasjementet og fokuset i organisasjonen er godt.
Implementeringen av helhetlig ROS-analyse vurderes som god. Arbeidet med selve analysen trekkes også frem som god. Beredskapskoordinator mener at regelverket er en del av hverdagen; man har en ROS mentalitet.
Det gis uttrykk for at det kan være en viss usikkerhet/uklarhet mellom helhetlig ROS og ROS på enhetsnivå. En ny tilnærming vil kunne være å ha et felles dokument. Erfaring viser også at det er sprik i kvaliteten på ROS-enhetene. Prioriteringen i kommunen er at ROS-enhetene går foran helhetlig ROS. En prioritering Statsforvalteren i Agder ikke er enig i.
Beredskapskoordinator gir uttrykk for at virksomheten må bli bedre på bevissthet; at man har rutiner og man vet hvor man finner dem. Kort og godt at ROS må ligge som et premiss for all kommunal virksomhet. Det er viktig at det finnes kvalitetssikringssystemer av tjenestene når ekstraordinære hendelser oppstår for å redusere/eliminere sårbarhet.
Ulykker og hendelser i kommunen har blitt læringspunkter og drevet arbeidet fremover.
Bruk av eksterne aktører i samfunnssikkerhet og beredskapsarbeid i Kvinesdal er avgjørende for å heve kvaliteten. Særlig aktører som er leverandører av kritisk infrastruktur. Samarbeidet med Agder Energi trekkes frem som sentral og viktig. Samarbeid representerer muligheten for å få tilført kompetanse. Å etablere møteplasser for samarbeid kan være utfordrende.
ROS-analyse Lister (fra 2012) fungerte ikke som forutsatt grunnet for lite eierskap til analysen.

Kvinesdal kommunen prioriterer å få etablert kontaktpersoner blant de store aktørene innenfor infrastruktur. Dialog vurderes som viktig. Privatiseringen av telecomnettet har vist seg å by på utfordringer knyttet til beredskaps- og scenariotenking.

Etter «Synne» i 2015 har Brannvesenet IKS Sør vist seg som en viktig aktør.

Når det gjelder informasjon ut til publikum/innbyggerne er dette en side av arbeid som klart bør forsterkes. Det må være en profesjonell informasjonsansvarlig i kriser som kan avlast kriseteamet. Beredskapskoordinator gir uttrykk for at kommunens kriseteam er Agders beste; gode folk med erfaring fra en rekke alvorlige hendelser. Har rutiner. Kriseteamet gjennomfører årlige samling med faglig påfyll.

Beredskapskoordinator trekker særlig frem øvelser som et punkt, hvor det er et klart forbedringspotensial. Det må gjennomføres flere øvelser, både ekstern og interne.

Kontinuitetsplanlegging, dvs. hvordan sikre drift av kommunens virksomhet ved en nedstenging; bortfall/fravær av ansatte. Her må det være oppdaterte planverk. Kvinesdal kommune med kort avstand mellom ledelsesnivåene vil kunne «snu seg» raskere i en krisesituasjon. Det oppnås samtidig sterke forankring på alle ledelsesnivåene.

At kommuneoverlegen er en del av kriseledelsen vurderes som avgjørende for at det fungerer godt. Kort avstand til kommuneoverlegen har representert en styrke ut fra den sentral rolle vedkommende har.

2.1 Arbeidsgruppas vurderinger av sider ved kommunens beredskapsarbeid som bør forsterkes basert på dialogmøtet og gjennomgang av planer/dokumenter

Arbeidsgruppa har hatt foretatt en systematisk gjennomgang av planer/dokumenter innenfor kommunens beredskapsarbeid (per 15.09.2020). Gjennomgangen har avdekket at alle planer/dokumenter ikke er oppdaterte. Særlig gjelder dette hvor enkeltplaner innarbeides i Beredskapsplanen. Endringer/nyere versjoner fanges ikke opp. Noe som kan tyde på manglende rutiner.

Når beredskapskoordinator gir uttrykk for at ROS-enhetene har prioritet foran helhetlig ROS, vurderer arbeidsgruppa at alle ROS-enhetene bør være oppdaterte. ROS-enhetene fremstår også som ulike, og det kan problematiseres om det faktisk er en tilstrekkelig felles forståelse av ROS-analysen på enhetsnivå (ute i organisasjonen).

Plan for kriseteamet fra 2018 samsvarer ikke med Beredskapsplanens kapittel 2.2 som omhandler kriseteamet, selv om Beredskapsplanen er oppdatert per 24.01.2019. Målene for kriseteamet er formulert/uttrykt forskjellig i de to dokumentene. Arbeidsgruppa vurderer dette som uheldig og leser det som mangel på rutiner som skal sikre oppdaterte og helhetlige dokumenter (koordinering).

Plan for helsemessig og sosial beredskap, sist endret i november 2011, samsvarer ikke med kapittel 6 (plan for helse- og sosialberedskap) i Beredskapsplanen. Arbeidsgruppa vurderer også funnet her som mangel på rutiner.

Basert på gjennomgang av planer/dokumenter og dialogmøte med beredskapskoordinator vurderer arbeidsgruppa at følgende forhold må styrkes og forbedres:

- a) Beredskapsplanen er gjenstand for hovedrevisjon for å påse at alle planer/dokumenter er oppdaterte og harmonerer med hverandre.
- b) Det må jobbes mer helhetlig og systematisk. Det innebærer:
- Det må foreligge en forpliktende plan for oppdatering av planer/dokumenter gjeldende for kommunens samfunnssikkerhetsarbeid.
 - Det må innføres/tydeliggjøres et skille mellom strategisk og operativt nivå i organiseringen av beredskapsarbeidet for at ansvarsforholdene i beredskapsarbeidet skal fremtre tydeligere.
 - Rutinene i samfunnssikkerhetsarbeidet må forberedes.
 - Planer/dokumenter må være lett å finne for ansatte på alle nivå i organisasjonen.
 - Større fokus på samarbeid på tvers i organisasjonen.
 - Debriefing etter kriser må styrkes.
 - Større fokus på kompetanseheving og opplæring.
 - Gjennom utviklingsarbeidet rydde bort sårbarhet i den kommunale beredskapen særlig rettet mot økt sårbarhet som følge av digitalisering.
 - Flere øvelser som sikrer samhandling på tvers i organisasjonen.
- c) Stillingsressursen knyttet til beredskapskoordinator bør vurderes utvidet sett i sammenheng med hvordan beredskapsarbeidet i kommunen som helhet er organisert.
- d) Sikre god samhandling/samarbeid med eiere av kritisk infrastruktur.
- e) Øke bruken av plan- og bygningsloven for å forebygge sårbarhet og risiko i arealplanleggingen for å gjøre samfunnet som helhet mindre sårbart. Representanter fra plan- og miljøenheten er en fast del av arbeidet med helhetlig ROS.
- f) Eget beredskapslager/utstyr for å kunne håndtere akutte kriser, dvs. kriser hvor tid er en kritisk faktor (minste lager basert på erfaringer for å minimalisere fare for liv og helse).
- g) Tilnærmingen til beredskapsarbeidet må følge føringene i Meld. St. 5 (2020-2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*, dvs. at helhetlig ROS utvikles på bakgrunn av ROS-analyser fra de ulike sektorene (ROS-enhetene), og gir kommunen grunnlag for å se sammenhenger mellom disse. Videre at det med utgangspunkt i den helhetlige ROS-analysen skal utarbeides en overordnet beredskapsplan. For Kvinesdal kommune vil det innebære at dette legges til grunn ved hovedrevisjon av planverket innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. På denne måten sikre at samfunnssikkerhetsarbeidet i kommunen sees i en helhetlig sammenheng.

Arbeidsgruppa anbefaler at punktene a) til g) blir gjenstand for vurdering av kommunens beredskapsledelse for å styrke og forbedre kommunens beredskapsarbeid.

3.0 Arbeidsgruppas anbefalinger i forhold til mål og strategier for satsingsområdet samfunnssikkerhet og beredskap

Mål og strategier innenfor samfunnssikkerhet og beredskap må sikre at kommunens samfunnssikkerhetsarbeid til enhver tid er i samsvar med gjeldende lovverk slik at liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur i størst mulig grad beskyttes ved kriser og uønskede hendelser.

I tillegg har forbedringspunktene som arbeidsgruppa har pekt på i kapittel 2.1 vært styrende for de mål og strategier som anbefales for kommunens videre satsing på samfunnssikkerhet og beredskap i årene som kommer.

3.1 Mål

Arbeidsgruppa anbefaler at målsettingen (hovedmålet) som skal være styrende for kommunens innsats og prioriteringer innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i årene som kommer, må gjenspeile kommunens primæroppgave; å forebygge og håndtere uønskede hendelser.

Arbeidsgruppa mener at en god og dekkende målformuleringen kan være:

Kvinesdal kommune (vi) skal ha en beredskap som gjør oss i stand til å håndtere uønskede hendelser og krisesituasjoner som kan oppstå på en profesjonell og trygg måte.

Målformuleringen rommer en forventning, en beskrivelse og en forpliktelse til å arbeide helhetlig, systematisk og samordnet for å sikre at Kvinesdalsamfunnet er et robust samfunn som kan håndtere uønskede hendelser.

Ut fra arbeidsgruppas kunnskap om kommunens samfunnssikkerhetsarbeid anbefales det at hovedmålet brytes ned i følgende delmål:

- Kvinesdal kommune (vi) har et **plan- og styringssystem** som ivaretar befolkningen, kritiske samfunnsfunksjoner og næringslivets behov for trygghet og sikkerhet.
- Kvinesdal kommune (vi) har en **forbedret og øvd beredskapsorganisasjon** som reduserer konsekvensene av uønskede hendelser.

Ved å rette fokuset på disse to målområdene er det arbeidsgruppas vurdering at beredskapsarbeidet styrkes på områdene hvor det er avdekket forbedringspunkter.

3.2 Strategier

For å kunne realisere hovedmålet og delmålene vurderer arbeidsgruppa at det bør utformes strategier knyttet til:

- **Samarbeid:** Kommunen må styrke og utvikle samarbeidet med andre beredskapsaktører for å utvikle tjenester, roller og kunnskap for en samlet innsats i en beredskapssituasjon.

- **Kunnskap:** Kommunen sørger for opplæring av alle som er tiltenkt en rolle i kommunens krisehåndtering og at disse har oppdatert kunnskap. Arbeidet vil også omfatte evaluering av konkrete hendelser og øvelser.
- **Forebygge** uønskede hendelser gjennom god arealplanlegging og styrke innbyggernes egenberedskap.